

Strejfkorpsets styrke den 31. marts

Mod slutningen af måneden bestod korpset, hvis officielle navn var ”Premierløjtnant Aarøes Kommando” af:

Chef: premierløjtnant B. C. M. Aarøe.

Fodfolk:

- a. En svensk-norsk afdeling under premierløjtnant baron von Raab, 2 sergenter, 2 korporaler, 36 menige, 1

officersoppasser.

- b. En dansk afdeling under sekondløjtnant Bjerager, sekondløjtnanterne af infanteriets krigsreserve Dohlmann af 12. regiment og grev Ahlefeldt-Laurvigen af 2. regiment, 3 korporaler, 142 underkorporaler og menige, 4 officersoppassere.

Denne afdeling formeredes som et kompagni, og de fornødne forfremmelser til underbefalingsmænd foretoges. Rytteri: sekondløjtnant W. J. B. Baumann, 2 underofficerer og 22 dragoner af 4. dragonregiment (tilgået den 27. marts) Som læge fik kommandoet den 3. april tildelt underlæge Poulsen.

En egentlig Instruks for kommandoets virksomhed tilgik først samme den 10. april; indtil da havde det at handle efter direkte ordre fra Overkommandoen.

Påtænkt ekspedition mod Haderslev

Den 24. marts blev Aarø beordret til at møde i hovedkvarteret for at erholde nærmere Instruktion m.h.t. en ekspedition, som i henhold til en modtagen spionefterretning var påtænkt at skulle iværksættes ved foranstaltning af kommandanten i Fredericia af tropper af denne fæstnings garnison i forbindelse med Aarøes kommando. Ekspeditionens formål var et overfald på Haderslev, der kun var besat af 1 kompagni preussisk fodfolk, som lå temmelig isoleret, ligesom fjenden på dette tidspunkt endnu ikke havde kystsikringen ordnet. Planen var, at et kommando, bestående af 200 mand fodfolk og ½ eskadron, under befaling af major Magius skulle afgå fra Fredericia i 2 transportbåde, eskorteret og slæbt af 2 kanonbåde, til Hejlsminde, hvor det skulle landsættes søndag aften den 27. og derefter befordres på

vogne til Haderslev, hvor det antoges at kunne være kl. 2 om morgenen den 28. Fartøjerne skulle efter tropperens udskibning afgå til Sandvig, hvor indskibning igen skulle finde sted efter endt hverv.

Aarøes Kommando, der var lagt i kantonnement i Oxbøl, fik ordre til at indskibe sig ved Tranerodde søndag eftermiddag i en jerntransportbåd, hvorefter kanonbåden ”Willemoes”, løjtnant Bille, der hørte til stationsskibene i Stegsvig, skulle slæbe den til Sandvig. Afgangen skulle ske så tidligt, at korpset efter at være udskibet ved Kjeldstrup kunne - transporteret på vogne - indtræffe i Vandling den 28. kl. 1 morgen. Kl. 2 skulle korpset da gå frem til angreb på Haderslev.

Der opstod imidlertid tvivl hos de kommanderende i Fredericia, om denne samvirken mellem de to kommandoer, der skulle landsættes på langt fra hinanden liggende steder, ville lykkes, samt om udbyttet ville stå i forhold til risikoen, og da kommandanten telegraferede dette til Overkommandoen, kontramanderede denne den 27. om middagen ekspeditionen, idet den samtidig meddelte Aarøe, at det overlodes Strejfkorpset alene at udføre, hvad han efter omstændighederne anså for muligt.

Aarøe, der havde benyttet de forløbne dage til at sætte sig i forbindelse med efterretningsmænd og beboere på Slesvigs kyst og de nærmeste øer, besluttede da at gøre et forsøg på at opsnappe en ved Orø Sund stående fjendtlig vagt af infanteri og kavaleri. Men på grund af forskellige vanskeligheder, først ved at få korpset indskibet ved Tranerodde og senere i manglende ordrer til de i Stegsvig stationerede krigsskibe om at assistere ved transporten, måtte foretagendet foreløbig opgives.

Endelig den 30. marts stillede Overkommandoen dampskibet "Aurora" og jerntransportbåd nr. 5 til Aarøes disposition, idet den tillige i en skrivelse, der medgaves Aarøe, "opfordrede alle civile og militære autoriteter, såvel som enhver anden, med hvem han måtte komme i berøring, eller til hvem han måtte henvende sig, til at vise ham al fornøden assistance ved udførelsen af det ham betroede specielle hverv".

Korpset afgår fra Als til Assens

I nævnte fartøjer blev korpset nu indskibet den 30. marts om aftenen i Stegsvig og sejlede til Assens, hvorfra det gik i kantonnement i Sønderby. Her arbejdedes videre på dets organisation, og den 1. april havde det den ovennævnte sammensætning samt desuden til sin rådighed dampskibet "Aurora", dampbåden "Marie", med rum for ca. 30 mand, og jerntransportbåden nr. 5. Mandskabet øvedes i ind- og udskibning og i at ro de 4 joller, der hørte til dampskibene, og dels ved efterretningsmænd, dels ved daglige personlige rekognosceringer af Slesvigs kyst, hvortil Barsø brugtes som udgangspunkt, søgte chefen at skaffe sig underretning om forholdene sammesteds og om fjendens stilling.

Preussernes kystbevogtning mellem Aabenraa og Haderslev

Kystbevogtningen fra Sundeved til Haderslev var på denne tid underlagt det 1. preussiske armékorps; den videre bevogtning mod nord var overtaget af østrigerne.

Da armékorpsset i denne periode var stærkt engageret ved Dybbøl, kunne det ikke undvære infanteri til kystsikrin-

gen, men stationerede den 30. marts 1 eskadron dragoner i Aabenraa, medens selve bevogtningen af Kysten mellem Aabenraa og Haderslev blev overdraget en eskadron af 2. Brandenburgske Ulanregiment nr. 11 under premierløjtnant von Bülow, der således langs med den bugtede kyst havde en strækning af ca. 7 mil at sikre. Eskadronen var opløst i mindre afdelinger: 1 deling, 40 heste, under løjtnant friherre von Strombeck, havde den sydligste strækning mellem Aabenraa og Gjenner Fjord, med løjtnantens kvarter i Løjt Kirkeby, hvor der foruden ham lå en sergent, en trompeter og 20 ulaner, fordelt i 3 gårde, og med underofficersposter i Aabæk, Eisholm, Brøde og Slibemøllen.

I Gjenner lå 1 officer og 16 heste; endvidere var der underofficersposter i Sønderballe, Vilstrup, Halk (20 heste) og en vagt, løjtnant v. Korchow, i Orøsund Færgegaard. Eskadronchefens kvarter var i Hoptrup, hvor der var etableret fouragemagasin for eskadronen, og hvor der tillige efter nogle beretninger en tid skal have stået et batteri.

Tjenesten var overmåde besværlig for denne preussiske eskadron, der lå meget eksponeret, da den ikke kunne vente nogen assistance af infanteri, og som det vil fremgå af det følgende, bidrog Aarøes korps ikke til at gøre den tjenesten lettere.

Ekspeditionen til Kalvø den 5. april

Den 4. april bragte Aarøe på en rekognoscering til Kalvø i Gjenner Fjord i erfaring, at der lå ca. 30 mand i Gjenner og på Kalvø, hvad der også omtrent passer med de tyske beretninger, og fik gennem sine spejdere en oversigt over det tyske rytteris strandvagter. Han bestemte sig derfor til

at forsøge på at ophæve nogle af disse og lod fra Barsø gå ordre til kommandoet i Assens om at indskibe sig om aftenen den 4. og afsejle med "Aurora", der skulle tage "Marie" og transportbåden på slæb, således at det kl. 12 nat kunne være i læ af Barsø for derfra at afgå på en ekspedition.

Planen for denne var at løbe ind i Gjenner Fjord, lande på Kalvø, overraske den der stående ulanpatrolje og derefter rykke frem mod Gjenner, hvor feltvagten stod. På tilbagevejen skulle en del ved Kalvø liggende fartøjer, der muligvis kunne benyttes af fjenden, ødelægges eller medtages.

Den 5. kl. 12½ morgen lå "Aurora" til ankers øst for Barsø. "Marie" tog transportbåden på slæb og løb med denne ind i Gjenner Fjord og syd og vest om Kalvø, der ved en smal dæmning er forbundet med fastlandet. Her skulle ved hurtigt ilandsat mandskab vejen spærres for ulanerne på øen.

Som bekendt mand var ombord premierløjtnant Petersen af infanteriets krigsreserve, der benyttedes ved efterretningsvæsenet. Han havde angivet den nævnte kurs at styre; men da fartøjerne kl. ca. 2½ løb ind i den snævre vig mellem Kalvø og fastlandet, blev de siddende i det dybe mudder i vigen. Løjtnant Ahlefeldt med 8 mand blev straks sat i land i en jolle for at afspærre dæmningen. De havde næsten nået denne - da susede ulanerne væk forbi dem.

Et par timer gik nu hen med forgæves forsøg på at skaffe fartøjerne flot; det blev efterhånden lyst, og situationen var alt andet end behagelig. På transportbådens dæk stod mandskabet tæt sammenpakket og betragtede ulanerne, der tumlede sig inde på bakkerne bag kysten. Hvert øjeblik kunne man vente at blive beskudt. Endelig lykkedes det ved at føre et varp ud til Kalvø og ved at krænge dampbåden over

at få denne bragt af grunden, hvorpå den halede transportbåden af og ud af vigen.

”Aurora” var imidlertid gået ind i Gjennerfjord og lå en halv fjerdingvej øst for Kalvø. Medens den øvrige styrke blev sat ombord i ”Aurora”, blev løjtnant Bjerager med en deling udskibet ved bolværket på Kalvøs nordside for at koble de derværende jagter sammen. Løjtnanten lod dæmningen barrikadere og besætte med en sektion, medens det øvrige mandskab gik i gang med ved hjælp af beboerne at få fartøjerne sammenkoblet. Da den fjendtlige ulanofficer med en sergent kom på en 600 alen nær, løsnedes der et skud mod dem, hvorpå de forsvandt.

Det oprindelige foretagende var nu opgivet, og da alt var i orden, slæbte ”Aurora” jagterne ud af Gjennerfjord, medens ”Marie” tog transportbåden på slæb. Der havde imidlertid rejst sig en stiv østlig kuling med høj sø, og da ”Aurora” kom ud for kysten sydvest for Barsø, sprang fortøjningerne, så nogle af jagterne drev på grund og blev ødelagt; en, ladet med træ, blev bragt til ankers øst for Barsø.

Korpset afgang derefter til Assens, hvor det ankom den 5. om middagen, hvorpå Aarøe telegraferede om alarmeringen til Overkommandoen, der gav chefen for transportflåden ordre til at lade den nævnte jagt afhente og bringe til Høruphav.

Ekspeditionen var mislykket, men den skulle dog have en større alarmering af fjenden tilfølg.

Alarmering i Aabenraa

Om aftenen den 5. april kl. 10 telegraferede kommandanten i Aabenraa til det preussiske hovedkvarter i Graasten, at i følge en sikker spionetterretning ville der samme nat blive

forsøgt et overfald på Aabenraa af en dansk afdeling på 1500 mand under major Magius (19. regiment) for at bemægtige sig de store magasiner, der tillige med Gardedivisionens to ammunitionskolonner befandt sig sammesteds, og hvor der som anført kun lå en dragonskadron som besætning.

Kommandanten bad om hjælp af infanteri og artilleri og indberettede, at han havde sendt ammunitionskolonnerne til Hostrup og selv allerede henvendt sig til de nærmeste kantonnementer i Felsted og Skovbøl om hjælp. Indberetningen vandt i sandsynlighed ved den om morgenen stedfundne ekspedition til Kalvø, hvorom der var kommen den melding, at transporten havde bestået af flere krigsdampere og transportfartøjer, der skulle have haft 1000 mand infanteri og 1 eskadron kavaleri ombord (således var Aarøes lille kommando vokset!), og at forsøget rimeligvis ville blive gentaget.

Overkommandoen gav straks ordre til generalmajor von Røeder, der endnu lå med sin brigade i omegnen af Ballegaard, hvor der den 3. april om natten havde været koncentreret 4 brigader med et betydeligt artilleri og mange pontoner for at forsøge en overgang til Als, at sende nogle af de byen nærmest liggende bataljoner og et 4-punds granatbatteri til Aabenraa. Den sendte ligeledes to i Graasten liggende kompagnier af Livregimentet dertil på vogne, og tidlig om morgenen den 6. var der således samlet i og ved Aabenraa 3½ bataljon, 1 eskadron og 1 batteri preussere foruden 1¼ kompagni østrigske pionerer, der på kommandantens anmodning ilede dertil fra Felsted.

Da det imidlertid blev lyst, og man ikke bemærkede noget til fjenden på søen, lod general v. Røeder styrken

afmarchere igen, og kun 2. bataljon af 64. regiment blev foreløbig som besætning i Aabenraa.

De følgende dage benyttedes af Aarøe til rekognosceringer og til at indhente yderligere efterretninger om fjendens stilling, og da han den 7. fik ordre fra Overkommandoen til ikke at begynde noget foretagende uden sammes nærmere bestemmelse, meldte han i telegram af 8. april, at han havde været på en rekognoscering på Orø og forment, at et overfald på vagten i Orø Sund Færgegaard kunne lykkes, hvorfor han udbad sig tilladelse hertil. Denne indløb samme dag på den betingelse, at der kun ville være at anvende de til ekspeditionens udførelse nødvendige kræfter.

Ekspeditionen mod Øresund Færgegaard

Aarøe bestemte da udførelsen heraf til natten mellem den 8. og 9. april. Det overdroges til løjtnant Bjerager med 40 mand i 4 sektioner under løjtnanterne W. Baumann, grev Ahlefeldt og Dohlmann samt kommandersergent Andersen at foretage overfaldet. De flinkeste folk af kompagniet blev udtaget og fordelt til 4 joller, som af bugserbåden "Marie" skulle slæbes til øst for Orø, hvorfra bådene skulle ro ind til Slesvigs kyst med omvundne årer. Ordren lød dernæst på, at løjtnant Bjerager skulle gå i land ca. 1000 alen syd for Færgegaarden og derpå i nordvestlig retning over engene søge at nå Haderslevvejen, hvorved han kunne håbe at afskære ulanerne tilbagetoget fra Færgegaarden.

Kl. 11½ aften afgik kommandoet fra Assens, og kl. 1 ankom damperen til Orø, hvorpå bådene straks roede ind. Løjtnanten gav den Instruktion, at de andre joller skulle følge hans i kølvandet og, når de nærmede sig kysten, opmarchere til højre og venstre.

Ved landstigningen skulle der efterlades 2 mand i hver båd, der skulle holde disse flotte, da man ellers ikke kunne få dem ud, når de fyldtes med mandskabet. Viste fjenden sig på strandbredden, skulle de ro noget længere ud, men atter nærme sig på aftalt signal.

Overfarten fra Assens til Orø i de åbne både og i den kolde nat havde imidlertid været meget ubehagelig; nogle af folkene var blevet søsyge, og stemningen var som følge heraf trykket. Allerede da bådene var passeret Orø, opdagedes et bål på kysten, et stykke syd for hvor Færgegaarden skulle ligge; kursen sattes derfor nogle hundrede alen sydligere, og bådene stødte ca. 100 alen fra land omtrent kl. 2 om morgenen. Folkene trykkede sig for at springe ud og vade i land, og Bjerager måtte tale dem hårdt til; de var betaget af den kolde nattesejlads, ved synet af dette bål, som de ikke vidste, hvad betød (det var antændt af ulanerne for at oplyse søen!), af hele den uvante situation. Imidlertid kom de i land, formeredes på linie og rykkede nu med påsat bajonet frem mod nordvest. Men terrænet bestod her af tørvemoser, de havde ingen vejviser, officerer og soldater dumpede i mørket i tørve- og vandhuller og blev kun med besvær halet op igen. Bjerager turde derfor ikke fortsætte ad denne vej, men vendte om og gik tilbage til stranden, hvor han formerede sektionsskolonne og rykkede nu frem mellem mosen og stranden mod Færgegaarden. Idet de passerede bålet, blev en pistol affyret, og en rytter galopperede bort. I løb fulgte kommandoen efter og svingede til venstre gennem et led ind i Færgegaarden. Løjtnant Ahlefeldt fik med sin sektion ordre til at rykke ned til broen, hvor der muligvis kunne stå poster; men idetsamme hørtes ulanerne at galoppere bort ad

vejen til Haderslev; de var kommet så hastig afsted, at en af dem havde glemt sin sabel.

Løjtnant Bjerager gav nu ordre til at omringe og afsøge bygningerne, da på en gang en mand skyder gennem vinduet ind i huset på Baumann, der var trængt ind gennem en sidedør, og hvem han antog for en preusser; flere andre, der troede, at de blev beskydt fra huset, fulgte eksemplet, skønt der var givet streng befaling mod at skyde uden ordre. Heldigvis skete der ingen ulykke. Ved afsøgningen af husene fandtes kun den glemte sabel.

Kommandoet holdt Orø Sund besat i 2 timer og søgte ved rekognosceringspatruljer oplysninger om fjenden. Derpå indskibede det sig i bådene, der blev optaget af bugserdamperen, som havde nærmet sig kysten, og returnerede til Assens kl. 7¼ morgen den 9.

Folkene skammede sig meget over deres opførsel, som heller ikke gentog sig senere, og de blev nu yderligere instrueret om fægtningsforhold ved nattetide.

Aarø sendte indberetning til Overkommandoen om ekspeditionen og meddelte tillige de oplysninger om fjendens stilling, der var indhentet ved de foretagne rekognosceringer langs kysten fra Halkoved til Kolding. Det fremgik af disse, at strækningen fra Haderslev Fjord nord på var besat af østrigerne, der havde strandvagter langs kysten, medens de nærmeste byer langs stranden mellem Ørby Hage og Meng var stærkt belagte. På Skamlingsbanken, ved Stenderup Hage, ved Damgaard stod kystvagter på 16 til 24 mand. - Sluttelig udbad han sig tilladelse til nye foretagender, i hvilken anledning han den 10. april modtog følgende skrivelse, der indeholder den nærmere instruks for korpset:

Instruks for Strejfkorpset af 10. april 1864

”Det er korpsets opgave ved hyppige foretagender mod de langs den slesvigske kyst fordelte fjendtlige tropper at bringe fjenden til at anvende en større del af sin hær til kystens bevogtning og til dækning af sine i nærheden af stranden værende kantonnementer. Der må tages hensyn til, at den private ejendom skånes, hvor ikke opnåelsen af ekspeditionens øjemed nødvendiggør andet.

Da Overkommandoen næppe vil se sig istand til at meddele Dem så detaljerede oplysninger, som udkræves angående de lokale forhold, for at sådanne strejftog kunne lykkes, må De på egen hånd indhente de fornødne efterretninger, dog at de rekognosceringer, der i den anledning ville være uundgåelige, foretages således, at fjenden holdes i uvisshed om, hvad der agtes foretaget.

Enhver efterretning af betydning om fjendens dislokationer, marcher, påtænkte operationer, troppernes tilstand osv., som på denne måde måtte komme til korpsets kundskab, vil hurtigst muligt være at indberette såvel til Overkommandoen som til den nærmeste militære autoritet, for hvem den måtte have betydning. Ligeledes indberettes daglig om korpsets opholdssted og planer.

Overkommandoen tillader ekspeditioner mod Halkhoved, Gjenner, Flensborg og Eckernførde samt henleder opmærksomheden på Broager, der for tiden antages mindre stærkt besat. Når operationer mod Sydslesvig tager deres begyndelse, forlægges korpset til Als.”

Aarøe havde herefter indenfor en vis begrænsning frie hænder og han skyndte sig med at benytte sig heraf.